

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1946. G. 24. MAIJĀ NR. 21 (71)

VĒSTĪJUMU APMAIŅA STARP PSRS MINISTRU PADOMES PRIEKŠSĒDĒTĀJU J. V. STAĻINU UN ASV PREZIDENTU TRUMENA KUNGU

Pirms neilga laika PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētājs biedrs J. V. Staļins saņēma no ASV Prezidenta Trumena kunga vēstījumu, kurā bija teikts, ka pašlaik ir pārtikas krīze, un bija izteikta cerība, ka Padomju Valdība piešķirs UNRRA zināmu daudzumu graudu labības. Tai pašā vēstījumā Prezidents Trumens izteica arī cerību, ka Padomju Savienība varēs koordinēt savu rīcību ar citām valstīm, kas eksportē

labību, lai labāk izmantotu labības krājumus. PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētājs J. V. Staļins savā atbildes vēstījumā Prezidentam Trumenam izteica nožēlu, ka Prezidents Trumens griežas pie Padomju Valdības minētajā jautājumā nevis pirms trim mēnešiem, kad Padomju Savienība būtu varējusi kaut ko darīt šajā virzienā, bet maija vidū, pēc tam, kad Padomju Savienība jau piešķirusi zināmu

daudzumu pārtikas Francijai un citām valstīm un kad Padomju Savienības resursi jau izbeidzas. Kas attiecas uz Padomju Savienības darbu koordināciju ar citām valstīm, kas eksportē labību, — PSRS Ministru Padomes Priekšsēdētājs J. V. Staļins paziņoja Prezidentam Trumenam, ka Padomju valdība principā neiebilst pret šo priekšlikumu, bet tas tomēr prasa speciālu apspriešanu. (TASS)

Krievu klasiskās drāmatūrgijas skatei veltītās konferences baltkrievu un igauņu pārstāvji pie Raiņa kapa.

Krievu klasiskās kultūras šodienīgums

Rīgā šajās dienās sanākusi un darbojas ievērojama konference, kas apspriež krievu klasiskās drāmatūrgijas skates rezultātus Baltkrievijas, Lietuvas, Igaunijas, Kareļu-Somu un Latvijas padomju republikās. Skate notika pagājušajā ziemā, un tanī piedalījās 13 padomju republikas ar 96 teātriem, 120 iestudējumiem.

Padomju teātra skatuves tai laikā jau bija pārstaigājuši jo daudzi mūsdienu cīnītāju tēli; padomju tauta uzvarēja gribēja tuvu redzēt un iepazīt savus varoņus, kas Tēvijas kara frontēs, partizānu gaitās un aizmugures darbā izcīnīja vēsturisko uzvaru. Lielā krievu tauta šajās cīņās aplicināja pašu izcilāko varonību, visa pasaule šodien atzīst viņas izšķirīgo lomu cilvēces izglābšanā no briesmīgākā drauda, kāds jebkad pār to bija savilcies. Tuva iepazīšanās ar krievu laudim tāpēc nozīmē arī dziļāk ielūkoties šo notikumu būtībā, ieraudzīt to dzīvības spēka avotu, kas tautu dara nemirstīgu un neuzvaramu.

Taču, lai visā pilnībā izprastu krievu tautas progresīvo, varonīgo raksturu, nepietiek tikai ar šodienas materiālu. Jāpatēr vērā, ka arī savā vakardienā krievu tauta vienmēr bijusi pašu progresīvāko cilvēces ideju nesēja, lielās Oktobra revolūcijas izcīnītāja, desmitu tautu pulcinātāja vēsturiskā darbā — sociālisma uzcelšanā savā zemē, Padomju Dzimtenē. Pilnu priekšstatu par lielo krievu tautu tāpēc spēj dot ne tikai šodienas, bet arī vēstures gaitu nepārtraukts izsekojums.

Krievu klasiskās drāmatūrgijas skate kalpoja šim uzdevumam, un tā ir viņas aktuālā nozīme.

Skate darīja bagātāku mūsu kultūru ar jaunām nezūdošām mākslas vērtībām. Paši labākie rakstnieki veica ievērojamus tulkojumus, un aizvadītajā gadā mūsu literatūra kļuva bagātāka ar tādiem nemirstīgiem darbiem kā Gribojedova «Gudra cilvēka nelaime», ko pirmo reizi latviešu valodā sniedza Tautas rakstnieks Andrejs Upišs, Ostrovska — «Vilki un avis» Jūlija Vanaga tulkojumā, Gorķija «Jegors Buličovs un citi» Aleksandra Čaka un Jāņa Grota tulkojumā. Ar lielu atbildības sajūtu teātri stājās pie izraudzīto lugu iestudēšanas, veicot nopietnu iepazīšanos ar tēlojamo laikmetu, autoru darbu idejām un tēliem. Rezultātā mēs redzējām savos vadošajos teātros krievu klasiskās drāmatūrgijas izcilo darbu pilnvērtīgas izrādes, kas iezīmēja jaunu pakāpi teātru mākslinieciskās augšanas gaitās.

Klasiskā mantojuma apgušana ir īpaši un svarīga problēma, kas šodien jārisina mūsu mākslas darbiniekiem. Atgriežoties pie literatūras klasiskajiem darbiem, padomju teātra uzdevums atklāt šajos darbos tās pozitīvās idejas un tendences, kas nav zaudējušas savu nozīmi arī šodien. Darbs ar krievu klasisko drāmatūrgiju parādīja, cik nozīmīgas un laikmetīgas idejas satur šie nemirstīgie darbi, pie kāda bagāta kultūras avota mēs esam atgriezušies. Tā ir lielās krievu kultūras vispasaules nozīme, ka tā vienmēr droši un saudzīgi ir paudusi cilvēces progresā domas, par tām cīnījies.

Klasiskās drāmatūrgijas skate ir tikai pirmais solis, mēs gribam

turpināt un padziļināt šo iepazīšanos. Šogad mūsu teātri gatavojas izcilā krievu rakstnieka Maksima Gorķija lugu dekadai, kas dos mūsu skatītājiem un mākslas darbiniekiem jaunu iespēju darīt sevi bagātākus ar krievu kultūras nezūdošajām vērtībām. Aizvadītā skate un pašreiz sanākušā konference, kur piecu republiku mākslas darbinieki apmainīsies ar gūto pieredzi, nenoliedzami veicinās mūsu tālāko darbu.

Ar īpašu prieku mēs uzņemam un sveicinām sirmajā Rīgā brālīgo padomju republiku teātra mākslas izcilos ļaudis. Mūsu teātriem iespēja iepazīstināt ar saviem sasniegumiem ļoti kompetentu auditoriju, dzirdēt tās domas un spriedumus. Lai šī konference kalpo mūsu draudzības vēl jo ciešākai saliedēšanai, vēl jo labākai mūsu darba turpināšanai, apgūstot krievu klasiskās kultūras mantojumu un ceļot jauno padomju mākslu. Lai tā palīdz mums radīt mākslas darbus, kas būtu lielās padomju tautas cieniņi!

SANĀKSMES RAKSTNIKU SAVIENĪBĀ

Latvijas Padomju rakstnieku savienības partijas pirmorganizācija un rakstnieku savienības valde sasauca š. g. 24. maijā plkst. 18.00 Rakstnieku namā (Kr. Barona ielā 12) atklātu sapulci. Dzejnieks V. Lukss referēs par padomju bērnu un jaunatnes literatūru šodien. Aicināti ierasties visi interesenti.

Dzejas un jauno autoru sekcijas prezidiji pirmdien, 27. maijā, plkst. 18.00 sasauca dzejnieku un jauno autoru sanāksmi. Referēs dzejnieks Jānis Plaudis: Daži teorētiski un praktiski mūsu dzejas jautājumi. Aicināti ierasties visi interesenti, it sevišķi jaunie dzejnieki.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības valde š. g. 31. maijā, plkst. 18.00 Rakstnieku namā (Kr. Barona ielā 12) sasauca plašu rakstnieku sanāksmi.

Dienas kārtībā: Aktuāla tematika un aktuālie žanri. Jauno rakstnieku darbs. Referents K. Krauliņš.

Aicināti ierasties visi rakstnieki, iesācēji un interesenti.

Atklāta krievu klasiskās drāmatūrgijas skatei veltītā konference

22. maijā Rīgā, plašajā Valsts Filharmonijas zālē, sāka darbu konference, kurā Baltkrievijas, Lietuvas, Igaunijas, Kareļu-Somu un Latvijas mākslas darbinieki apspriež krievu klasiskās drāmatūrgijas skates gaitu un rezultātus šajās republikās. Delegātu vidū daudz ievērojamo teātra mākslas darbinieku. Starp tiem — Staļina prēmijas laureāti, Tautas mākslinieki, Nopelniem bagātie mākslinieki.

Vissavienības Mākslas lietu komitejas uzdevumā konferenci atklāja Latvijas PSR Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fr. Rokpelnis. Konferences prezidiju ievēlēja Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāju akadēmiki A. Kirchenšteins, I.K.(b)P CK sekretāru J. Kalnberziņu, Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāju V. Lāci, L.K.(b)P CK sekretāru A. Peļši, Vissavienības Mākslas lietu komitejas republikānisko teātru daļas vadītāju A. Platonovu, literatūrvēsturnieku prof. V. Kirpotiņu, mākslas kritiķi J. Surkovu, Baltkrievijas PSR Mākslas lietu pārvaldes teātru daļas vadītāju V. Neļjedu, Baltkrievijas ar Darba Sarkanā Karoga ordeni apbalvotā Jankas Kupalas vārdā nosauktā drāmas teātra māksliniecisko vadītāju, Staļina prēmijas laureātu, Baltkrievijas PSR Tautas mākslinieku G. Gļebovu, Baltkrievijas PSR Tautas mākslinieku I. Zdanoviču, Lietuvas PSR Mākslas lietu pārvaldes priekšnieka vietnieku V. Pečuru, Viļņas drāmas teātra galveno režisoru Nopelniem bagāto mākslas darbinieku B. Daugvieti, Igaunijas PSR Mākslas lietu pārvaldes priekšnieku Nopelniem bagāto rakstnieku J. Semperu, teātra «Estonia» režisoru A. Sjarevu, Kareļu-Somu PSR Mākslas lietu pārvaldes priekšnieku S. Kolosenoku, Petrozavodskas Krievu drāmas teātra māksliniecisko vadītāju Nopelniem bagāto mākslas darbinieku G. Hnacikanovu, Latvijas PSR Tautas mākslinieku R. Bērziņu, L.K.(b)P CK pārstāvi M. Bušu, Latvijas PSR Mākslas lietu pārvaldes priekšnieku Fr. Rokpelnis.

Ar lielu sajūsmu goda prezidiju ievēlēja VK(b)P CK politbiroju ar biedru Staļinu priekšgalā.

Konferences darba kārtībā referāti — «Krievu klasiskās literatūras vis-

pasaules nozīme», «Padomju teātris krievu klasiskā teātra pēctecis» un referāti par krievu klasiskās drāmatūrgijas skates gaitu un rezultātiem atsevišķās republikās.

Ievada runā Latvijas PSR Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks norādīja uz milzīgo lomu, kāda padomju tautu nacionālo teātru veidošanā vienmēr bijusi krievu kultūrai un krievu drāmatūrgijai. Jo liela nozīme šajā virzienā ir arī pašreizējai krievu klasiskās skatei. Runas noslēgumā Fr. Rokpelnis nodeva sirsnīgu latviešu mākslas darbinieku sveicenu brālīgo republiku delegātiem.

Tad prof. V. Kirpotiņš nolasi referātu par krievu klasiskās literatūras vispasaules nozīmi. Referents uzsver, ka jau savas attīstības sākumā progresīva krievu kultūra ir bijusi aktīva cīnītāja par cilvēka tiesībām un brīvību. Dedzīgais humānisms un mākslinieciskā pilnība izveidojusi krievu literatūru par visprogresīvāko ideju paudēju. Krievu literatūras savdabība, patstāvība un mākslinieciskā meistārība atzīta visās zemēs — Eiropā, Amerikā, Āzijā. Nesavtīgā, drošsirdīgā kalpošana tautas interesēm ir padarījis krievu literatūru populāru un iecienītu. Referents sīki pierāda, kā Puškina, Gogoļa, Lermontova, Tolstoļa, Dostojevskā, Turgeņeva, Čehova, Gorķija un Majakovska darbi iespaidojuši citu tautu literatūru un atsevišķus rakstniekus. Īpaši referents uzsver, ka krievu literatūra ir pirmā, kas pierādījis reālistiska priekšrocības, izveidojusi reālistisko mākslu līdz pilnībai un palīdzējuši arī citu tautu rakstniekiem atrast šo vienīgi patieso mākslinieciskās radīšanas ceļu.

Konferences pirmās dienas noslēgumā dalībnieki noskatījās Gorķija lugas «Jegors Buličovs un citi» izrādi Dailes teātri.

Otrā dienā referātu «Padomju teātris krievu klasiskā teātra pēctecis» lasīja mākslas kritiķis J. Surkovs. Pēc tam sākās atsevišķu republiku pārstāvju referāti, kas turpināsies arī 24. maijā. Vakarā notika Ostrovska lugas «Vilki un avis» izrāde Drāmas teātri.

Konferences noslēgumā paredzētas debates, Gogoļa lugas «Precības» izrāde Jelgavas teātri un konferences dalībnieku izbraukumi uz Rīgas Jūrmalu un Siguldu.

LATVIJAS PADOMJU KOMPONISTU SAVIENĪBAS PLĒNUMS

sanāks 5. g. 27. maijā, plkst. 20.00 korā koncerts Valsts konservatorijas zālē. Piedalās Radiokomitejas un Filharmonijas kori. Dirģenti: Teodors Kalniņš, Jēk. Medņiņš un J. Ozoliņš. Programā: A. Jūrjāna, Jāz. Vitola, Em. Dārziņa, Em. Melngaiļa, A. Kalniņa, P. Barisona Latvju Rapsodija klavierēm un orķestrim (solists Igors Kalniņš), A. Skultes Viļņi un N. Grinfelda kantāte Saules vērtos, piedaloties apvienotam Operas un Filharmonijas korim un solistiem: E. Pakulei, V. Krampei, H. Berzinskai, O. Petrovskim un A. Bāriņam.

Turpmākās plēnuma sanāksmju gaitas: katru dienu plkst. 12 kamerzīmības koncerts Rakstnieku savienības klubā Kr. Barona ielā 12. vakaros — simfoniski koncerti Filharmonijas zālē vai operas izrādes Valsts Operas un baleta teātri;

30. maijā, plkst. 20.00 korā koncerts Valsts konservatorijas zālē. Piedalās Radiokomitejas un Filharmonijas kori. Dirģenti: Teodors Kalniņš, Jēk. Medņiņš un J. Ozoliņš. Programā: A. Jūrjāna, Jāz. Vitola, Em. Dārziņa, Em. Melngaiļa, A. Kalniņa, P. Barisona Latvju Rapsodija klavierēm un orķestrim (solists Igors Kalniņš), A. Skultes Viļņi un N. Grinfelda kantāte Saules vērtos, piedaloties apvienotam Operas un Filharmonijas korim un solistiem: E. Pakulei, V. Krampei, H. Berzinskai, O. Petrovskim un A. Bāriņam.

Pirmais kamerzīmības koncerts 28. maijā, plkst. 12.00 veltīts latviešu tautdziesmai — solo balsij klavieru pavaddzījumā, vairāku mūsu komponistu apstrādājumā.

Koncertu ievadīs prof. Jēk. Graubiņa referāts par latviešu folkloras īpatnībām. Vakarā plēnuma dalībnieki noklausīsies Nilsa Grinfelda Rūtu Valsts operas un baleta teātri. Plēnuma turpināsies līdz š. g. 3. jūnijam. M. Z.

DAUGAVPILS REKONSTRUKCIJAS PLĀNS

1945. gadā Latvijas PSR Tautas Komisāru Padome apstiprināja Daugavpils rekonstrukcijas projekta shēmu. Projektā ietverti atjaunošanas un jaunbūves darbi, kas veicami tuvākajos divdesmit gados. Šai laikā iedzīvotāju skaitam pilsētā jāzaug līdz 130 tūkstošiem, kāds tas bija pirms pirmā imperiālistiskā kara 1913. gadā. Jaunajā pilsētas rekonstrukcijas plānā Daugavpili paredzēts izveidot par vienu no skaistākajām republikas pilsētām. Tikš ievērojami paplašinātas pilsētas galvenās ielas — Rīgas, Imanītas, Vestura un 5. augusta. Pilsētas centrā izbūvēs plašu laukumu. Jaunajā pilsētā būs savs centrālais Kultūras un atpūtas parks, vairāki parki un dārzi pilsētas nomalēs; paplašinātās ielas apstādīs kokiem. Galvenajā ielā uzceļ pieminekli par Daugavpils atbrīvošanu kritušajiem Sarkanās Ar-

mijas varoņiem. Turpat arī pacelsies monuments biedram Staļinam.

Pilsētas centra arhitektūra veidosies no div- un trīsstāvu ēkām, bet nomales rajonus — Jaunstropus, Gajoku un pa daļai Grīvu — paredzēts izbūvēt ar vasarnīcu tipa savrupmājām. Ceturtās piecades beigās pilsētās dzīvokļu fonds būs sasniegjis pirmkāra apmērus.

Jau šinī gadā ievērojami paplašināsies satiksmes tīkls. Sāks darboties pirmā tramvaja līnija, kas savienos staciju ar pilsētas centru un Jaumbūvi. Daugavas krastā pilsētas centrā rekonstrukcijas plāns paredz izbūvēt divas lielas upes tvaikoņu pietātnes — pasažieru un preču stacijas. Uz Daugavas pilsētas tuvumā ceļš spēcīgu hidroelektrostaciju.

Ark. A.

SVEICIENA VĀRDI

Mūsu mākslas dzīve kļuvusi bagāta ar spožu notikumu — Rīgā sanākusi piecu republiku konference krievu klasiskās drāmaturģijas skates rezultātu novērtēšanai.

Ar patiesu prieku mēs uzņemam savās mājās izcilos viesus. Lai konference kalpo mūsu draudzības vēl ciešākai saliedēšanai! Lai tā palīdz mums dziļāk iepazīt brāļu tautu mākslu un kultūru, lai tā dara mūs bagātus jaunām atziņām, kas veicinās tālāko darbu!

Sveiciens Baltkrievijas, Lietuvas, Igaunijas un Kareļu-Somu republikas mākslas darbiniekiem!

Sveiciens lielajai krievu tautai, nemirstīgas kultūras un mākslas radītājai!

L. Roņevičis

Mākslas lieta pārvaldes priekšnieks

KRIEVU KLASISKĀS DRĀMATURĢIJAS SKATE BALTKRIEVIJĀ

(Inscenētājs — Tautas mākslinieks L. Rachlenko). Jakuba Kolasa vārdā nosauktais drāmas teātris Vitebskā Stalina prēmijas laureāta, Nopelniem bagātā mākslas darbinieka vadībā sagatavoja Gogoļa «Revidentu». Šis uzvedums izpelnījās Vissavienības Mākslas lietu komitejas atzinību. Krievu drāmas teātris Grodņā rādīja Čehova «Trīs māsas» (L. Novickajas iestudējumā) un A. Tolstoja «Cars Fedors» (S. Vladičanska iestudējumā). Leņina komjaunatnes vārdā nosauktais drāmas teātris Brestā skatē piedalījās ar Gorkija lugu «Sīkpilsoņi». So uzvedumu inscenējis Maskavas Akadēmiskā Dailes teātra režisors KPFSR Nopelniem bagātais mākslinieks N. Svobodins. Bobruiskas apgabala drāmas teātris izrādīja režisora N. Kovjazina sagatavoto Ostrovska lugu «Pattiesība laba, bet laime vēl labāka». Operas un baleta teātris Minskā skatē prezentējās ar Dargomižska operu «Nāra». Baltkrievijas teātru repertuārā ārpus skates ietvariem uzņemti arī citi krievu klasiku darbi.

Ar izcitu mīlestību un rūpību baltkrievu teātru mākslinieki strādā, sagatavojot klasiku lugas. Klasiskajās lugās mūsu teātri meklē tās vispārlicmēniskās vērtības, kas lugu un izrādē dara aktuālu, laikmetīgu un skatītājam pamācošu. Mēs uzskatām, ka krievu klasiskā drāmaturģija vienmēr ir laikmetīga.

V. Neļjeds

Baltkrievijas PSR Mākslas lietu pārvaldes teātru daļas vadītājs

mūziku. Tas bija jo dabiskāk tāpēc, ka tālāka mūsu mākslas pamatformas bija vokālās — koņa un solo dziesma, kas cieši saistīja jauno latviešu literatūru un mūziku. Sociāli saasināta bija arī progresīvā mūzikālā kritiskā doma, īpaši Em. Dārziņa personā.

Emīļa Meingaila loma sevišķi spilgti izpaudās uzskatu izveidošanā par mūsu skanmākslas nacionālajām īpatnībām. Viņa mākslā, aprīnītajā spilgtos, krāšņajos tautas dziesmu aprādījumos, praktiski izstrādātās mūsu tautas dziesmu melodiju mākslinieciskās apdares stils, kas kļuva par paraugu visam latviešu mākslas folkloristikas virzienam. Meingaili latviešu mūzikai ir viens no ievērojamākajiem koņa mākslas meistariem.

Citā virzienā nekā Meingailis, vairāk subjektīvā izteiksmē, gandrīz nemaz nebalstoties uz etnogrāfisko materiālu, latviešu mākslas nacionālā rakstura substanciālas īpašības izteicis Alfreds Kalniņš savā bagātā un daudzpusīgajā mākslā. Viņa visvairākais jaunrades novads — solo dziesma, kurā Kalniņš devis ievērojamākās latviešu mākslas vērtības. Viņam pieder latviešu oriģināloperas nodibinātāja goda, un viņa pirmo operu «Banutu» (pirmuzvedums 1920. gadā) pamatoti uzskata par latviešu drāmatiskās mūzikas spēcīgāko darbu. Vēl otra opera «Salmieki», balets «Staburags», kordziesmas, kantātes, simfoniskas partitūras, daudz klaviermūzikas papildina viņa jaunrades ainu.

Ceļā uz lielu meistariību bija jaunais Emīls Dārziņš, kura dzīve beidzās tik ātri un traģiski un kurš atstāja skaistus, dziļi saturu darbus koņa un solo dziesmā. Nevar vairāk mīlēt kāda autora darbus kā mūsu tautā iegājušās Dārziņa dziesmas un melodijas. Em. Dārziņš bija arī drošs, ļoti progresīvs cīnītājs savā kritiskajā vārdā par latviešu mākslas augstākiem mērķiem, pret sava laika latviešu buržuāziskās

sabiedrības mākslas interešu seklumu un mietpilsoniskumu.

Spilgti mūzikālās valodas jauninātājs latviešu mūzikā bija Jānis Zālītis, kā jaunrade izpaudās vai vienīgi vokālajos žanros — koņa un solo dziesmā, bet šai ierobežotajā novadā deva virkni ievērojamu darbu, neparasti svaigu savā harmoniskajā stilā, bieži istā simfoniskā vērienā un sevišķi kāpinātā emocionālajā izteiksmē. Ar saviem kritiskajiem rakstiem Zālītis pauda latviešu sabiedrībā progresīvas mūzikālās idejas.

Sai vecākajai mūsu mākslas meistarū paaudzei pieder arī Jāzeps Medīns, viens no mūsu ievērojamākajiem simfoniekiem, kura spalvai pieder daudz lielu simfonisku darbu, to starpā 3 simfonijas un opera «Vaidelote». Sevišķu ievēribu ieguvusi viņa otrā simfonija («Pavasari»), spēcīga un krāsu bagāts darbs, tāpat simfonisks tēlojums «Latvju zeme». Jāz. Medīna māksla attīstījās vēl, tikai ap 1920-tajiem gadiem, tāpēc ienāca mūsu mākslas dzīvē divus gadu desmitus vēlāk par minētajiem «jaunās latviešu nacionālās mākslas skolas» komponistiem.

Daudzveidīga Jēkaba Mediņa mūzikālā jaunrade, kas aptver tiklab vokālās, kā instrumentālās formas; viņa D-dūra stīgu kvartets bija viens no spilgtākajiem 1945. gada latviešu kameramūzikas darbiem.

Ne tik noteikti un skaidra latviešu mākslas vidējās paaudzes aina, ja tā varētu saukt 50—60 gadīgos komponistus. Viens no šīs paaudzes centrālajām figūrām ir Jēkabs Graubiņš, ievērojams mākslas pētnieks — folklorists, spožs koņa mākslas meistars Galvenokārt simfoniskajā mūzikā balstās Jāņa Vitoliņa māksla. Ar vokālo mūziku un gleznainām simfoniskām miniatūrām pazīstama Paula Licite.

Talantiem bagātā latviešu komponistu jaunākā paaudze, tagadējie trīsdesmit un četrdesmitgadējie. Tās tenden-

LIETUVIEŠU TEĀTRA MĀKSĻA UZ DROŠA ATTISTĪBAS CEĻA

Spilgtākais notikums Lietuvas teātros šajā sezonā bija krievu klasiskās drāmaturģijas skate. Tā radīja lielu interesi un savijojumu visā lietuviešu inteligencē. Mēs uzskatījām, ka skate ir nopietnākais mūsu teātru mākslinieciskās gatavības pārbaudījums. Tāpēc visi teātru darbinieki —

sākot ar atbildīgajiem uzvedumu vadītājiem un beidzot ar skatuves tehniskajiem darbiniekiem — lugu sagatavošanā ielika maksimālu darba mīlestību un nopietnību.

Lietuvas PSR operas un baleta teātris Kaunā skatē reprezentējās ar divām lielā krievu komponista Čaikovska operām — «Jevgeņijs Onegins» un «Piķa dāma». Kaunas drāmas teātris bija izvēlējies Gorkija lugu «Sīkpilsoņi», bet Viļņas drāmas teātris — Čehova «Krišu dāru». Abi uzvedumi sagatavoti manā vadībā.

Lietuviešu teātra mākslai vienmēr ir bijusi cieša saskare ar krievu kultūru. Visi mūsu ievērojamākie skatuves darbinieki mācījušies pie krievu meistariem, auguši krievu mākslas progresīvo ideju un principu garā. Vadošā personība Lietuvas operas teātri jau ilgu gadu ir Tautas mākslinieks Kipras Petrauskas. Viņš — kādreizējais Pēterpils konservatorijas audzēklis, vēlāk slavenā Marijas teātra solists. Ievērojamie režisori Vaitkuss un Glinskis, kuriem ļoti lieli nopelni lietuviešu nacionālā teātra izveidošanā, savas bagātīgās zināšanas ieguvuši Pēterpils teātros. Tie bija arī mana mākslinieciskā skola. Populārais režisors

Oleka-Zilinskis savukārt — Maskavas Dailes teātra audzēklis.

Krievu teātru tradīciju pozitīvais iespaids mūsu skatuves mākslu vienmēr pasargāja no dažādiem «moderniem» novirzieniem un izlēcieniem, kas pēdējos gadu desmitos pārsteigāja Vakareiropu, palīdzēja lietuviešu nacionālajam teātrim iet droši uz priekšu pa patiesu reālistiskās mākslas ceļu. Tagadējā krievu klasiskās drāmaturģijas skate ir jauns posms attīstībā šajā virzienā.

Milzīgu postu Lietuvas teātriem nodarījuši fašistiskie okupanti. Sevišķi smagi izjūtam kadru zaudējumi. Taču rosība un pacilātība, kas pēc atbrīvošanas no okupantu jūga valda visās mūsu republikas nozarēs, ir labāka garantija, ka grūtības spēsim pārvarēt, varēsim ceļt mūsu mākslu arvien augstākā līmenī.

B. Dauguvietis

B. Dauguvietis,

Lietuvas PSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks

IGAUNIJAS DELEGĀTU SVEICIENS!

Arī oriģinālā drāmaturģija kopš Tēvijās kara progresējusi. Tartū un Tallinā uzvesta E. Kapa jaunā opera «Atriebes uguns», kuras sižets nemts

no 14. g. s. zemnieku sacelšanās pret vācu muļžniecību; M. Rauda luga «Rūdišanās» — no zemnieku dzīves pēc 1940. g. padomju agrārreformas; J. Sempers, A. Jakobsona, Raudsepa u. c. lugas. Šī gada maijā Mākslas lietu pārvaldes konkursā Tigane par lugu «Izdevniecība» un H. Raudseps par lugu «Mūižas ērzelis» saņēmuši godalgas.

Padomju Igaunijas delegācija sveicina Padomju Latvijas kultūras darbiniekus! Sveicina dižo krievu tautu, kuras izcilo mākslas radītāju dēļ esam uļcējušies Rīgā!

J. Sempers

J. Sempers,

Igaunijas PSR Nopelniem bagātais rakstnieks, Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks, igauņu delegācijas vadītājs konferencē

ATPLAUKST TEĀTRA MĀKSĻA KAREĻU-SOMU REPUBLIKA

Krievu klasiskās drāmaturģijas skatē iesaistījās divi Kareļu-Somu republikas teātri. Nacionālais drāmas teātris, kas pašlaik darbojas Oloņecā, rādīja Ostrovska lugu «Negais» 3 režisoru — Silo Tuopulas, Valtera Sumi un Toja Volankinena iestudējumā. Krievu drāmas teātris Nopelniem bagātā mākslas darbinieka, pašreizējās konferences dalībnieka G. Mnacakova vadībā sagatavoja Gorkija «Veci», Ostrovska «Inesīgo vietu» un Turģeneva «Mūižnieku līdzu». Visi šie uzvedumi pieder mūsu republikas teātru izcilākajiem sasniegumiem šajā sezonā.

Kopš seniem laikiem kareļu tauta dzīvojuši tuvā draudzībā un sadarbībā ar lielo krievu tautu. Mūsu materiālās un garīgās kultūras attīstība, neatsverama loma vienmēr bijusi krievu tautas atbalstam un palīdzībai. I sevišķi to izjūtam tagad, pēc Lielās Tēvijās kara, kas Kareļu-Somu republikā atstājis smagas, grūti dziedējamās brūces. Normālas miera laika dzīves atjaunošanā, blakus citu nozaru darbiniekiem, rosīgi ieslēgušies arī teātru darbinieki. Liels pamudinājums šajā ziņā bija krievu klasiskās drāmaturģijas skate. Cienidami un mīlējami lielo krievu kultūru, skatē gribējām parādīt, ka arī grūtajos pēckara apstākļos mūsu republikas teātri spējis veikt nopietnu radošu māksliniecisku darbu, spējis atklāt dziļo cilvēcisko patiesību, ko sevi slēpj lielo klasiku — Turģeneva, Ostrovska un Gorkija darbi.

Nacionālā drāmas teātra pedējie uzvedumi ir Simonova «Tā arī būs» un pazīstamā somu rakstnieka Pakalasa populārā komēdija «Koku pludinātāji», kurai jaunu, oriģinālu mūziku uzrakstījis komponists Kalle Rautio. Vēl šajā sezonā teātris uzvedis Turģeneva «Mēnesi sādžā». Krievu drāmas teātris Gorkija nāvesdienas pieminai gatavo lugu «Pēdējie».

Sartovālā darbojas Mūzikālās ko-

mēdijas teātris. Loti interesanta savdabīga ir šī teātra sagatavotā, pēc kareļu tautas pasakām izveidotā dziesmu spēle «Kumochka». Rosīgs arī republikas leļļu teātris. Tā ievērojamākais uzvedums — pēc Kalevalas motīviem uzrakstītā luga «Par mēnesi spožo, saulīti sarkan».

Kareļu-Somu republikā valda dzīva interese par tautas saimniecības, kultūras un mākslas attīstības gaitu Baltijas republikās. Tāpēc mūsu delegācijas braucienā uz pašreizējo konferenci Rīgā pavada izcila kareļu-somu mākslas darbinieku uzmanība. So braucienā gribam izmantot, lai sīki iepazītos ar latviešu, lietuviešu un igauņu sasniegumiem teātra mākslā un citās nozarēs.

S. W. Kotosenoks

S. Kotosenoks, Kareļu-Somu PSR Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks

Krievu klasiskās drāmaturģijas konferencē.

CHRONIKA

LEŅINA UN STAĻINA DARBI LIETUVJU VALODĀ

Lietuvas valsts politiskās literatūras apgādniecība izdevusi lietuvju valodā Leņina grāmatas — «Ko darīt?», «Berniškīgā kreisuma slimība komunismā» un «Nāciju pašnoteikšanās tiesības» — katru 10 tūkstoš eksemplāros. Masu tirāžā izdota Staļina grāmata «Maršisms un nacionālais jautājums». Pašreiz iespiež Staļina «Leņinisma jautājumus».

ATJAUNOTA AIVAZOVSKA GLEZNU GALERIJA FEODOSIJĀ

No jauna atklāta Aivazovska vārdā nosauktā gleznu galerija Feodosijā, kur ievērojams gleznotājs pavadījis lielāko tiesu savu mūžu.

Padomju laikā galerija ievērojami paplašinājusies. Pašreiz tāni glabājas 350 Aivazovska gleznu un zīmējumu. Galerijā atklātas jaunas nodaļas, veļtītas mākslinieku darbiem, kas strādājuši Feodosijā pēc Aivazovska nāves.

MAJAKOVSKA MŪZEJA JAUNIE IEGUVUMI

Pirmajā pēckāra gadā Majakovska mūzeja fonds papildināts ar jauniem ieguvumiem. Iegūti dzejoļu «Sergejam Jeseņinam» un «Saruna ar Fininspektoru par dzeju» rokraksti ar dzejnieka labojumiem un parakstiem, uzmetumi dzejoļim «Krima» u. c.

Kopā ar daudziem citiem vērtīgiem un interesantiem eksponātiem mūzejs pēdējās nedēļās ieguvis grāmatu ar Majakovska poēmas «Labi» atdzejojumu rumāņu valodā, kā arī kādu poļu avīzi, kurā iespiesti poēmas «Labi» fragmenti poļu valodā.

«SEVASTOPOLES STĀSTI» GRUZINU VALODĀ

Gruzijas izdevniecība «Padomju rakstnieks» izdevusi L. Tolstoja «Sevastopoles stāstus» gruzinu valodā. Grāmatu tulkojis Ir. Kavzaradze.

M. GORĶIJA DARBI UZBEKU VALODĀ

Uzbekistānas Valsts izdevniecība sagatavojusi izdošanai Maksima Gorķija darbu izlases krājumu uzbeķu valodā. Krājumā ietilpst: «Dziesma par vānagu», «Dziesma par vētras putnu», «Celkašs», «Makars Cudra» un citi darbi.

SKULPTORA L. SERVUDA 75 GADU JUBILEJA

29. aprīlī pagāja 75 gadi no KPFSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka mākslas zinātņu doktora L. Servuda dzimšanas dienas.

L. Servuds ir redzamākais krievu monumentālās un portretu skulptūras meistars. Pazīstamākie viņa darbi ir — monumentālā grupa «Sargs» (Valsts Treťjakova galerijā), piemineklis admirālim S. Makarovam (Kronštātē), A. Puškina un T. Ševčenko portreti, Gleba Uspenskaja kapa piemineklis u. c. Pašreiz skulptors strādā pie pieminekļa projekta I. Repinam.

JAUNAS LUGAS

Rakstnieks Boriss Gorbatovs pabeidzis lugu «Ziemošanas likums» — par padomju laudim, kuri smagos un sarežģītos ziemeļu apstākļos cel stratēģiski svarīgu jūras ostu. Luga stāsta par padomju cilvēku savstarpējām attiecībām un dzimtenes mīlestību. Rakstnieks I. Popovs uzrakstījis lugu par Vladimiru Iljiču Leņina ģimeni. Skatītāji redzēs Leņina dzīvi no septiņpadsmit gadu vecuma līdz pirmajai izsūtīšanai.

PADOMJU KARAVADONU PORTRETI

Tevijas kara gados jaunais Maskavas skulptors Jevgeņijs Vučetičs izveidojis skulptūru sēriju, kurā attēloti: Sarkanās Armijas karavadoņi: maršals Zukovs, maršals Vasilevskis, maršals Konevs, maršals Mercekovs, armijas ģenerālis Bagramjans, armijas ģenerālis Vatutins, armijas ģenerālis Černachovskis u. c.

Patlaban J. Vučetičs veido piemiņkopus armijas ģenerālim Černachovskim — Viļņā un ģenerālmajoram Gurtjevam — Orlā.

Sī gada jūlijā Vjazmā uzstāts Vučetičs veidoto piecu figūru monumēntu Maskavas kauju varonim ģenerālmajoram Jefremovam.

V. BURMEISTĒRA DARBA ATSKAITE

Mākslas darbinieku Centrālajā namā Maskavā notika baletmeistar V. V. Motiljevskas radošā darba atskaite. Stanislavskā un Nemiroviča-

Dančenko vārdā nosauktā Mūzikālā teātra aktieru trupa izrādīja skatus no baletiem «Strausiana», «Karnevāls», «Lola» un «Jautrās vindzoretēs» Burmeistēra iestudējumā.

Tuvākā laikā Burmeistērs sāks iestudēt bērnu baletu «Doktors Albolits» (I. Morozova mūzika, P. Abolimoņa librets) pēc Korneja Čukovskaja pasākuma motīviem.

SLAVU DRAMATURĢIJAS KOMISIJA

Mākslas lietu komiteja pie PSRS Ministru Padomes radījusi pastāvīgu slavu dramaturģijas komisiju. Tās uzdevums — rūpēties par slavu dramaturģijas labāko darbu tulkojumiem krievu valodā. Komisijas sastāvā ietilpst J. Kalašņikovs (Galvenās teātra pārvaldes priekšnieks), profesors S. Mokušskis (Lunačarska vārdā nosauktā Teātra mākslas institūta direktors), V. Močulovs, N. Nemčenko, B. Fostockis, V. Motiljevskā, S. Ignatovs, A. Bogatirevs un N. Putincevs.

ARKADIJA

Fr. Varšlavana glezna

Kultūras dzīve REPUBLIKĀ

Kārsavas kultūras nams

Galvenais kultūras dzīves centrs Kārsavā un apkārtnē ir vietējais kultūras nams. Pie tā darbojas tautisko deju un drāmatiskais pulciņš, kā arī koris. Drāmatiskais pulciņš, kurā piedalās visvairāk skolu jaunatne, uzvedis vairākus viencēlienus un patlaban iestudē Viļa Lāča lugu «Vedekļa».

Visi kultūras nama pulciņi sākuši gatavoties mākslinieciskās pašdarbības skatei.

Kultūras namu vada b. Snikere, kas nesēn beidza republikāniskās Kultūras un izglītības iestāžu komitejas rīkotos tautas un kultūras namu vadītāju kursus.

Daugavpils vēstures muzejs

Daugavpils vēstures muzejs kādreiz bija viens no bagātākajiem Latvijā. Kara laikā tas stipri izpostīts — daudzi vērtīgi eksponāti vāciešu izlaupīti un izvesti. Patlaban muzejā atvērta senvēstures (akmens un bronzas laikmeta) un etnogrāfijas nodaļas. Atsevišķā stendā izstādīti Jersikas un Dignājas pilskalnu izrakumi.

Maijā beigās muzejs rīko Latgales mākslinieku izstādi.

Liepājas arodbiedrību centrālās klubs

Nepilna gada laikā kopš savas darbības sākuma Liepājas arodbiedrību centrālās klubs Liepājā un apriņķī sniedzis 34 teātra izrādes, 48 dažādus koncertus un 28 bērnu rītu izrādes.

Arv. D.

Kultūras dzīves atplaukums Ventspils apriņķī

Ventspils apriņķī sākušies plaši tautas nāmu atjaunošanas darbi. Patlaban atjauno Ugāles, Puzes, Mazirbes, Užavas un citu pagastu tautas namus. Pašreiz Ventspils apriņķī darbojas 11 tautas nami.

Arvien plašāk izvērsas pašdarbības pulciņu aktivitāte. Šī gada 1. maijā apriņķī darbojas 28 pašdarbības pulciņi.

Sevišķi smagi karā cietušas apriņķa bibliotēkas. Lielākais vairums grāmatu bija vai nu iznīcinātas, vai izkļaidētas. Daudzas no tām ir atkal savāktas, daudz grāmatu iegādāts no jauna. Patlaban apriņķī darbojas 11 bibliotēku ar 7000 sējumiem.

Ventspils apriņķa kultūras un izglītības nodaļa sistematiski rīko lekcijas un priekšlasījumus par padomju mākslu un kultūru. Darba zemnieki sevišķi iecienījuši ceļojošā kino izrādes.

Padomju varas gādību par darba lauzu kultūras dzīves celšanu spītīgi raksturo atvēlētie līdzekļi — 1946. gada pirmajā pusē sabiedriski kultūralām vajadzībām apriņķī paredzēts izdot 244.000 rubļu.

Bērnu rīti

Ventspils ACK bieži rīko bērnu rītus. Programu bērnu rītiem sniedz skolu un bērnudārzu jaunatne, kā arī Ventspils mākslas mīļotāji un profesionāļi. Pēc programmas mazie ventspilnieki ar lielu prieku piedalās rotālās un dejās.

Z. Kr.

Iznākusi „Karoga“ aprīļa un maija burtnīca

Saturā: Roberta Sēļa romāna «Silaines muiža» turpinājums, Ādolfā Talča un Valda Klīvera noveles — «Mēļā semta kastīte» un «Notikums uz klāja», Ernesta Birznieka-Upiņa atmiņas — «Raiņis un Dzirciemnieku izdevniecība», baltkrievu rakstnieka Kuzmas Cornija stāsts «Cēlā sirds», Jankas Kupālas, Jakuba Kolasa, Arkādija Kulešova, Maksima Tanka, Petrus Brovkaš, Pimena Pančenko, Anatola Astrei kas dzejoļi, Jāņa Plauža, Jāņa Grota un Jūlija Vanaga atdzejojums. Oriģi nāllirīkā: Valda Luksa — «Maija ieskaņa», Ata Keņiņa — «Kuršu kāpu poēma», Andreja Baloža — «Divi dzejoļi par sievieti», Jāņa Grota — «Pavasara dziesma», Jūlija Vanaga — «Dziesma par Rīgu» un «Daugavas teiksma»; Mirdzas Kēmpes, Valda Grēviņa, Meinharda Rudziņa, Elinas Zālītes, Montas Kromas, Cecilijas Dīnēres, Pēterā Sila un Edgara Dambura dzejoļi. Teorētiskajā daļā: Jāņa Nied-

res — «Ernesta Birznieka-Upiņa darbi», Kārļa Freinberga — «Teodors Lācis», Rūdolfa Egles — «Balādes un romances Sēkspira lugās», Kārļa Egles — «Viljams Šēkspirs latviski», Pēterā Birkerta apcerējums — «Folkloras iedarbe Birznieka-Upiņa stāstos», Artūra Lapina — «V. I. Surikovs», Jēkaba Vitoliņa — «Sergejs Rachmaniņovs», Edgara Dambura — «Baltkrievu literatūra», Ugas Skulmes — «Valsts latviešu un krievu mākslas muzejs» un Arvida Grigulja — «Par krievu klasisko dramaturģiju un tās skati mūsu teātros». Chronikā: Ādolfā Talča, Valda Luksa un Jāņa Niedres recenzijas par jaunākajām grāmatām. Bibliogrāfija. Pielikumā: Jāņa Rozentāla un V. I. Surikova krāsaini gleznu attēli: Oto Skulmes zīmējums — Ernesta Birznieka Upiņa; aktieru Teodora Lāča, Artūra Filipsona un Jāņa Oša ģimētnes.

Redakcijai piesūtītās grāmatas

VAPP grāmatu apgādā iznākuši šādi izdevumi: Leva Zaksā «U morja», poēma; M. Mjasņikova «A. S. Puškina», tulkojis A. Smidre; J. Lubana «Mūsu tosts», balsij un korim ar klavieru pavadījumu; «Zakon o pjatjetnem piāne vosstanovlenija i razvitija narodnovo hozjaistva SSSR na 1946—1950 gg.»; «Likums par PSRS Tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības piecādu plānu 1946.—1950. gadam»; «Ob ekzamenach na attestat zrelosti i vipusknich ekzamenach za kurs načalnoj i semiljetnej školi»; «Biļeti dja ekzamenov na attestat zrelosti za kurs srednej školi na 1945—46 učeņņij god»; L. Berijas «Jautājumu par boļševistisko organizāciju vēsturi Aizkaukzijā». Leņina kom-

jaunatnes kaujas tradīcijas, pārstrādājusi un papildinājusi Vera Kacena; Programa mācības kursam «Degvielas un ziežvielas» lauksaimniecības mehanizācijas tehnikumiem; Programa mācības kursam «Agroķīmija» (laukkopības, augļu un sakņkopības, vīnkopības un tabakas audzēšanas) lauksaimniecības tehnikumiem; Programa mācības kursam «Remonti» lauksaimniecības mehanizācijas tehnikumiem; T. Jūrmalnieka «Komposts»; A. Loškina «Rūpniecības uzņēmuma finanču plāns» «Agroukazanija po vozdelivaniju saharanoi svjokli na 1946 god v krestjanskich hozjaistvach Latvijskoi SSR»; E. Kolmaņa «Modernās atomfizikas jaunākie atklājumi dialektiskā materiālisma gaismā».

VAPP grāmatu apgādā drīzumā iznāks šādas grāmatas: A. Čehova stāsti, vāku zīmējis R. Dzenis; Valda Grēviņa dzejoļu krājums «Lapas lido, lapas skan», vāku zīmējis R. Dzenis; Džona Pristlija luga «Ieradies inspektors», vāku zīmējis Kārlis Siniņš.